

ВКДП 3-08(01).01

**ДОКТРИНА
З ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ
ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ
ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І
ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ**

ГРУДЕНЬ – 2020

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

Схвалено для загального користування.

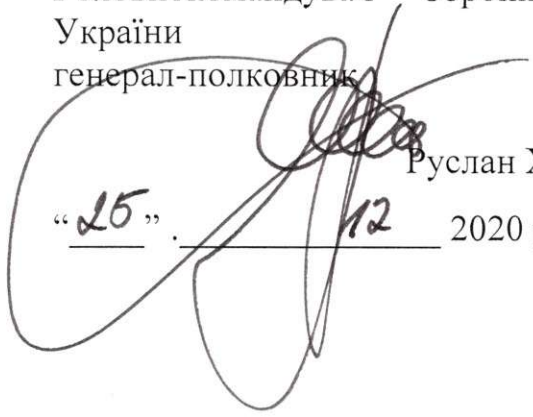
Обмежень на розповсюдження немає

**КОМАНДУВАННЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З ХАРКІВСЬКИМ
НАЦІОНАЛЬНИМ УНІВЕРСИТЕТОМ ПОВІТРЯНИХ
СИЛ ІМЕНІ ІВАНА КОЖЕДУБА**

Згідно з оригіналом

ВКДП 3-08(01).01

ЗАТВЕРДЖУЮ
Головнокомандувач Збройних Сил
України
генерал-полковник

Руслан ХОМЧАК

“25” . 12 2020 року

**ДОКТРИНА
З ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ
ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ
ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І
ВІЙСЬКОВИХ ОБ’ЄКТІВ**

Військова керівна
деталізована публікація
військовим організаційним
структурам з порядку
охорони повітряного
простору та
протиповітряного прикриття
важливих державних
і воєнних об’єктів

ГРУДЕНЬ - 2020
ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
Схвалено для загального користування.
Обмежень на розповсюдження немає
**КОМАНДУВАННЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ХАРКІВСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНИМ
УНІВЕРСИТЕТОМ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ІМЕНІ
ІВАНА КОЖЕДУБА**

ПЕРЕДМОВА

Доктрину з охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів (далі – Доктрина) розроблено робочою групою Командування Повітряних Сил Збройних Сил України та Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба під загальним керівництвом начальника оперативного управління штабу Командування Повітряних Сил Збройних Сил України.

Доктрину погоджено із заінтересованими органами військового управління, структурними підрозділами Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України.

У Доктрині враховані вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами – членами НАТО, досвід застосування військових частин (підрозділів) Збройних Сил України в ході проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей.

Доктрина передбачена для використання у військових організаційних структурах ЗС України та інших складових сил оборони, сили і засоби яких залучаються до несення бойового чергування з охорони повітряного простору.

Апробацію положень цієї Доктрини передбачається здійснити протягом 2021 року. Усі питання, що стосуються цієї Доктрини, надсилати до Командування Повітряних Сил Збройних Сил України за адресою: 21007, м Вінниця, вул. Стрілецька 105.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	3
	ЗМІСТ	4
	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	10
1	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ЗАВДАННЯ ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ	12
2	РОЛЬ, ОБОВ'ЯЗКИ, ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ (КОМАНДУВАЧІВ, КОМАНДИРІВ) З ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ	17
3	ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ, МЕТОДИ І СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ	20
4	ПОРЯДОК ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ЩОДО ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ	23
	ДОДАТОК	26
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	32
	ДЛЯ ЗАМІТОК	33

ВСТУП

Досвід застосування ЗС України та інших складових сил оборони в умовах збройної агресії з боку Російської Федерації на території Донецької та Луганської областей свідчить про необхідність у створенні єдиних підходів до планування, організації взаємодії, управління військами та ефективного виконання завдань щодо охорони повітряного простору.

З огляду на євроатлантичний курс України щодо членства в НАТО Доктрину розроблено на основі доктринальних документів НАТО “Союзна спільна доктрина контролю за повітряно-космічним простором (АJP-3.3.5)” та “Союзна спільна доктрина повітряних та космічних операцій (АJP-3.3)”. Вона акцентує увагу на управлінні охороною повітряного простору та пов’язаними з ним процесами оперативного планування.

Доктрина є системою поглядів щодо управління і застосування ЗС України для забезпечення охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об’єктів.

Правовою основою цієї Доктрини є Конституція та закони України, акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, інші нормативні акти з питань національної безпеки і оборони України, акти Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України.

Метою Доктрини є стандартизація порядку:

дій ЗС України, які здійснюються для недопущення несанкціонованого використання повітряного простору України та припинення терористичних актів із використанням повітряних суден, порушення державного кордону України повітряними суднами інших держав у повітряному просторі України, прикриття центрів воєнно-політичного управління, адміністративно-політичних центрів, промислових районів, важливих державних та військових об’єктів від ударів з повітря поза районом ведення воєнних (бойових) дій;

управління (command and control, C2) силами і засобами, які залучаються до охорони повітряного простору для нарощування ефективності прикриття важливих державних і військових об’єктів.

Доктрина передбачена для використання у військових організаційних структурах ЗС України та інших складових сил оборони, сили і засоби яких залучаються до несення бойового чергування з охорони повітряного простору.

Положення Доктрини поширюються на юридичних та фізичних осіб, діяльність яких пов’язана з організацією та виконанням завдань щодо охорони повітряного простору.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
ВКП 1-00(03).01	Доктрина з організації розвитку доктринальних документів у Збройних Силах України
АJP-3.3.5	Союзна спільна доктрина контролю за повітряно-космічним простором. (DOCTRINE FOR JOINT AIRSPACE CONTROL) Редакція В, версія 1, травень 2013 р
АJP-3.3	Союзна спільна доктрина повітряних та космічних операцій (ALLIED JOINT DOCTRINE FOR AIR AND SPACE OPERATIONS) Редакція В, версія 1 травень 2013 р
АТР-3.3.5.1	Спільний контроль повітряно-космічного простору, тактики, техніки і процедури (JOINT AIRSPACE CONTROL TACTICS, TECHNIQUES AND PROCEDURES) Редакція А версія 1 квітень 2016 р

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Воєнні дії – організоване застосування сил оборони на землі, морі, у повітрі та кіберпросторі для виконання завдань стратегічного (оперативно-стратегічного) масштабу.

Важливий воєнний об'єкт (визначений для прикриття з повітря) – визначений Головнокомандувачем Збройних Сил України об'єкт сил оборони, який з огляду на характер, місцезнаходження, призначення чи використання впливає на ефективність застосування сил оборони та повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація якого за існуючих умов надає певну військову перевагу противнику.

Важливий державний об'єкт (визначений для прикриття з повітря) – визначений урядом України будь-який об'єкт інфраструктури держави, який з огляду на характер, місцезнаходження, призначення чи використання впливає на ефективність функціонування держави або окремого регіону та повне або часткове руйнування, захоплення або нейтралізація якого за існуючих умов змінює воєнно-політичну обстановку.

Застосування сил охорони повітряного простору – установлений порядок дій виділених сил охорони повітряного простору щодо виконання визначених відповідними наказами, доктринами і планами у мирний час та в особливий період заходів для забезпечення мети їх застосування.

Система охорони повітряного простору – сукупність підсистем управління, розвідки та попередження про повітряного противника, зенітного ракетного (ракетно-артилерійського) і авіаційного прикриття, радіоелектронної боротьби та логістичного забезпечення, розгорнутих для виконання завдань охорони повітряного простору.

Зона конфлікту – частина сухопутної території, водного та повітряного простору, яка може включати один або декілька кризових районів у межах міжнародно визнаного державного кордону.

Керівництво охороною повітряного простору – діяльність, спрямована на організацію виконання в межах повноважень, які визначено законодавством, заходів із підготовки, всебічного забезпечення, визначення порядку застосування та управління визначеними силами і засобами для охорони повітряного простору.

Кризовий район – охоплена кризою територія України (на землі, на морі, у повітрі), в межах якої визначені сили і засоби безпосередньо проводять воєнні дії для запобігання (нейтралізації) зовнішнім і внутрішнім загрозам, а також припинення (локалізації) кризової ситуації.

Охорона повітряного простору та протиповітряне прикриття важливих державних і військових об'єктів – сукупність узгоджених та взаємопов'язаних заходів і дій ЗС України, які здійснюються з метою недопущення несанкціонованого використання повітряного простору над територією України та припинення терористичних актів із використанням повітряних суден, порушення державного кордону України повітряними суднами інших держав, прикриття центрів воєнно-політичного управління, адміністративно-політичних центрів, промислових районів, важливих

державних і військових об'єктів від ударів з повітря поза зоною конфлікту (кризового району).

Прикриття важливих державних та військових об'єктів – організаційні та всебічно забезпечені дії чергових сил і засобів охорони повітряного простору, які здійснюються з метою недопущення (послаблення) впливу пілотованих і непілотованих літальних апаратів (бойової і цивільної авіації, різноманітних видів повітряної зброї) на ВДО і ВВО над територією України поза районом ведення воєнних (бойових) дій у мирний час та в особливий період.

Противітряна оборона – сукупність узгоджених та взаємопов'язаних заходів і дій сил оборони, які здійснюються з метою відсічі збройної агресії у повітряному просторі держави, прикриття угруповань сил оборони, ВДО та ВВО від ударів з повітря в районі ведення воєнних (бойових) дій.

Підсистема авіаційного прикриття – сукупність угруповань винищувальної авіації ПС ЗС України, АА СВ ЗС України, визначених районів їх відповідальності, зон чергування у повітрі та рубежів уведення винищувачів та вертольотів АА СВ ЗС України в бій для ураження засобів повітряного нападу в польоті.

Підсистема зенітного ракетного (ракетно-артилерійського) прикриття – сукупність розгорнутих для виконання бойових завдань угруповань ЗРВ ПС ЗС України, зенітних ракетних (ракетно-артилерійських) військових частин (підрозділів) противітряної оборони (ППО), об'єднань (з'єднань, частин) інших видів (окремих родів військ) ЗС України, підрозділів (засобів) ППО інших складових сил оборони та системи їх зенітного (ракетно-артилерійського) прикриття.

Підсистема розвідки та попередження про повітряного противника – сукупність розгорнутих для виконання бойових завдань угруповань сил і засобів радіотехнічних військ, радіо- і радіотехнічної розвідки ПС ЗС України та інших видів ЗС України, радіолокаційних засобів виявлення повітряних цілей, зенітних ракетних, зенітних артилерійських, авіаційних з'єднань (військових частин) і системи управління повітряним рухом цивільної авіації та створеної ними єдиної зони розвідки і оповіщення.

Підтверджувальний контроль (Positive ASC) – контроль, що спирається на позитивні результати ідентифікації (активної або пасивної, радіолокаційної або візуальної), виявлення (радіолокаційного або візуального), супроводження і спрямування літальних апаратів, що порушують режим використання повітряного простору у визначеному районі, а також застосування чергових засобів з охорони повітряного простору у межах визначеного повітряного простору органом, що має відповідні можливості, повноваження та відповідальність.

Процедурний контроль (Procedural ASC) – контроль, що спирається на поєднання попередньо узгоджених та оприлюднених наказів та процедур. Процедурний контроль включає такі методи, як сегментація повітряного простору за розмірами (межами) та часом, застосування зброї або використання визначеного розпорядження щодо її застосування, або стану контролю над нею у межах даної області. Процедурний контроль повинен бути завжди доступним

для застосування у випадку, якщо інший не є позитивним та не є ефективним.

Повітряний простір України – частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України.

Повітряне судно-загроза – повітряне судно-порушник, яке загрожує безпеці життя чи здоров'я людини, може заподіяти значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків у зв'язку з його використанням для вчинення терористичного акту у мирний час, класифікується як повітряне судно-підозрювана загроза, повітряне судно-правдоподібна загроза або повітряне судно-підтверджена загроза.

Перельоти – виконання державними повітряними суднами польотів між аеродромами, аеродромом та заданим пунктом маршруту та у зворотному напрямку.

Операційний повітряний рух – польоти, на які не поширюються положення, установлені для загального повітряного руху і які виконуються відповідно до правил і процедур, визначених Державіаслужбою та Міністерством оборони України в межах їх повноважень, визначених законами.

Організація повітряного руху – динамічний, інтегрований менеджмент повітряного руху та повітряного простору, що включає обслуговування повітряного руху, менеджмент повітряного простору та менеджмент потоків повітряного руху, що виконується безпечно, економічно та ефективно шляхом надання засобів та безперервного обслуговування у взаємодії з усіма сторонами із залученням бортових та наземних функцій.

Управління охороною повітряного простору – цілеспрямована діяльність визначеного складу ЗС України, інших військових формувань, сил і засобів розвідки, управління і протиповітряної оборони та цивільних служб диспетчерського контролю, що наділені повноваженнями і спроможностями з охорони повітряного простору з метою мінімізації ризиків небезпечного використання повітряного простору України та нанесення пошкоджень важливим державним та воєнним об'єктам.

Управління силами охорони повітряного простору – цілеспрямована діяльність командувачів (командирів, начальників), ОВУ щодо підтримання бойової готовності і боєздатності визначених для охорони повітряного простору військ (сил, органів), їх підготовки і управління під час виконання ними поставлених завдань.

Участь у виконанні завдань охорони повітряного простору – безпосереднє залучення в межах, які визначені законодавством, відповідної організаційної структури до процесу охорони повітряного простору під єдиним керівництвом командувача ПС ЗС України.

Чергові сили з охорони повітряного простору – спеціально призначені сили та засоби з метою виконання бойових завдань з охорони державного кордону України у повітряному просторі та припинення протиправних дій повітряних суден у повітряному просторі України.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
АА СВ ЗС України	Армійська авіація Сухопутних військ Збройних Сил України
А та ІС	Автоматизовані та інформаційні системи
БпЛА	Безпілотні літальні апарати
брТА	Бригада тактичної авіації
ВДО	Важливий державний об'єкт
ВВО	Важливий воєнний об'єкт
ВМС ЗС України	Військово-Морські Сили Збройних Сил України
ВПП	Використання повітряного простору
ДПОПР	Державне підприємство обслуговування повітряного
ДШВ ЗС України	Десантно-штурмові війська Збройних Сил України
ЗПН	Засоби повітряного нападу
зрбатр	Зенітна ракетна батарея
зрбр	Зенітна ракетна бригада
ЗРВ	Зенітні ракетні війська
зрп	Зенітний ракетний полк
ЗС України	Збройні Сили України
КЦ	Командний центр
КОС ЗС України	Командування об'єднаних сил Збройних Сил України
КП	Командний пункт
КРЦ	Командно-розвідувальний центр
МК	Морське командування
МтЗ	Матеріально-технічні засоби
НРЗ	Наземні радіолокаційні запитувачі
ОВУ	Орган військового управління
ОВТ	Озброєння і військова техніка
ОДУ	Орган державного управління
озрдн (зрдн)	Окремий зенітний ракетний дивізіон (зенітний ракетний дивізіон)
обр РіРТР ОсП	Окрема бригада радіо- і радіотехнічної розвідки особливого призначення
ОК СВ ЗС України	Оперативне командування Сухопутних військ Збройних Сил України
ОК ПС	Операційне командування Повітряних Сил
обр АА	Окрема бригада армійської авіації
ОЦВС ОПР	Об'єднана цивільно-військова система організації повітряного руху України

Охорона повітряного простору	Охорона повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів
ОПР	Обслуговування повітряного руху
ПвК	Повітряне командування
ПНА	Пункт наведення авіації
ППО	Протиповітряна оборона
ПУ	Пункт управління
ПП	Повітряний простір
ПС ЗС України	Повітряні Сили Збройних Сил України
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РВіА	Ракетні війська і артилерія
РТВ	Радіотехнічні війська
ртбр	Радіотехнічна бригада
РТЗ	Радіотехнічне забезпечення
РХБЗ	Радіаційний, хімічний, біологічний захист
ССпО ЗС України	Сили спеціальних операцій Збройних Сил України
СВ ЗС України	Сухопутні війська Збройних Сил України
СУВ	Скрите управління військами
СУПР	Служба управління повітряним рухом
ТР	Тактична ракета
ЦУО	Центр управління та оповіщення

1. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ЗАВДАННЯ ЩОДО ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ

1.1. Охорона повітряного простору та протиповітряне прикриття важливих державних і військових об'єктів є запорукою безпеки України від загроз скоєння терористичних актів із використанням повітряних суден та прикриття важливих державних і військових об'єктів поза районом ведення воєнних (бойових) дій.

1.2. Виконання завдань щодо охорони повітряного простору здійснюється шляхом несення бойового чергування з охорони повітряного простору спеціально призначеними силами і засобами ЗС України.

До складу чергових сил входять чергові бойові обслуги пунктів управління органів військового управління зі змінами підсилення, командних пунктів з'єднань, військових частин (кораблів), пунктів наведення авіації, підрозділів, особовий склад чергових ланок (підрозділів), підрозділів бойового забезпечення та обслуговування.

До складу чергових засобів входять озброєння та військова техніка (бойові засоби, засоби бойового забезпечення і обслуговування), які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору, та визначається актами Міністерства оборони України та Головнокомандувача Збройних Сил України.

1.3. Сили і засоби, які призначаються для несення бойового чергування та виконання завдань охорони повітряного простору з метою забезпечення безпечного використання повітряного простору України, взаємодіють між собою, а також з антитерористичним центром при Службі безпеки України та державним підприємством обслуговування повітряного руху “Украерорух” (Державне підприємство обслуговування повітряного руху).

1.4. Основні принципи охорони повітряного простору

Організація та ведення охорони повітряного простору повинна відповідати єдиним принципам, основними з яких є: постійна готовність, безперервність, скритість та якість управління, сумісність системи управління (С2), тісна і безперервна взаємодія, простота формування рішень, відкритість і зрозумілість обмежувальних заходів використання повітряного простору.

Постійна готовність сил і засобів, які залучаються до охорони повітряного простору полягає у здатності організовано приступити до виконання завдань щодо охорони повітряного простору та за будь-яких умов обстановки виконати поставлені завдання.

Вона досягається: розумінням командирами, штабами своїх завдань; завчасною підготовкою до застосування чергових сил; постійною готовністю озброєння та військової техніки; чіткою організацією та несенням бойового чергування; безперервним веденням розвідки; високим рівнем професійної

підготовки і морально-психологічного стану особового складу; інженерним обладнанням позицій (районів виконання завдання); чітким і безперервним управлінням; організацією і веденням ефективної комплексної протидії технічним засобам розвідки.

Безперервність управління полягає у спроможності командувачів (командирів) і ОВУ постійно здійснювати вплив на сили і засоби в ході підготовки і ведення охорони повітряного простору, а також постійного отримання від них інформації про хід виконання завдань та обстановку, яка складається.

Безперервність управління досягається: своєчасним збором інформації про повітряну обстановку, постійним знанням і всебічною оцінкою обстановки, що склалася; своєчасним прийняттям рішень та чітким визначенням завдань черговим силам; підтриманням системи пунктів управління (ПУ) у постійній готовності до роботи; чіткою організацією роботи чергової бойової обслуги на ПУ; комплексним використанням усіх технічних засобів управління та зв'язку, а також засобів автоматизованого управління; швидкою передачею (за необхідністю) управління з одного ПУ на інший та відновлення порушеної системи управління у стислі терміни та будь-яких умовах обстановки.

Якість управління полягає в здатності командувачів (командирів) ОВУ (військових частин) забезпечити ефективну реалізацію оперативних (бойових) спроможностей чергових сил для успішного виконання ними поставлених завдань і досягнення мети охорони повітряного простору з найменшими втратами та у визначені терміни.

Якість управління досягається: обґрунтованістю прийнятих рішень, їх відповідністю меті охорони повітряного простору; точністю і ретельністю проведених розрахунків та відповідністю визначених завдань військ їх спроможностям.

Сумісність системи управління (С2) полягає у поєднанні в єдину, технічно і процедурно взаємосумісну систему управління охороною повітряного простору.

Тісна і безперервна взаємодія полягає в узгодженні дій чергових сил та всіх користувачів повітряного простору України за місцем, часом та способами, а також постійне її підтримання в ході використання повітряного простору відповідно до обстановки, що склалася.

Взаємодія досягається шляхом проведення комплексу заходів з боку всіх користувачів повітряного простору України, спрямованих на упорядкування дій підпорядкованих та взаємодіючих військ для створення сприятливих умов або отримання бажаного результату під час охорони повітряного простору.

Простота формування рішень полягає у стандартизації процедур прийняття управлінських рішень, які мають забезпечувати залучення усього персоналу для формування рішень у короткі (необхідні) строки у складній обстановці з виявлення ознак небезпеки у повітряному просторі у масштабі реального часу.

Відкритість і зрозумілість обмежувальних заходів використання повітряного простору полягає у відкритому доступі всіх користувачів

повітряного простору до обмежувальних заходів щодо використання повітряного простору України (засоби контролю повітряного простору наведені у додатку до Доктрини). Усі сили і засоби, які залучаються до охорони повітряного простору та використовують його, мають брати участь у плануванні охорони повітряного простору та дотримуватися діючих процедур. Усі обмежувальні вимоги щодо використання повітряного простору мають бути доведені до Державного підприємства обслуговування повітряного руху та служб управління повітряним рухом суміжних країн та командувачів дружніх сил, що виконують завдання у повітряному просторі України у визначених районах.

1.5. Охорона повітряного простору здійснюється з метою забезпечення стійкого функціонування адміністративно-політичних і промислово-економічних центрів, системи управління і комунікацій держави, ЗС України та інших складових сил оборони України, збереження ВДО та ВВО поза районом ведення воєнних (бойових) дій.

1.6. Мета охорони повітряного простору досягається шляхом виконання черговими силами таких завдань:

а) ведення розвідки повітряного простору з метою виявлення повітряного нападу, загроз порушень та порушень державного кордону України, порядку використання повітряного простору України повітряними суднами в межах чергового радіолокаційного поля та оповіщення визначених ОБУ ЗС України і взаємодіючих органів управління суб'єктів боротьби з тероризмом;

б) відбиття ударів засобів повітряного нападу по ВДО та ВВО, безпосереднє прикриття яких здійснюється черговими силами;

в) здійснення у взаємодії з органами обслуговування повітряного руху (органами управління повітряним рухом) контролю за дотриманням порядку використання повітряного простору України, надання допомоги повітряним суднам за форс-мажорних обставин;

г) припинення порушень державного кордону України повітряними суднами збройних формувань інших держав;

д) припинення протиправних дій повітряних суден, якщо вони використовуються з метою здійснення терористичного акту, у повітряному просторі України;

е) підтримання системи управління в постійній готовності, забезпечення своєчасного приведення органів управління, військ (сил) у бойову готовність та у готовність до виконання завдань бойового чергування.

1.7. Завдання з охорони повітряного простору у мирний час та в особливий період виконуються черговими силами ЗС України у взаємодії з суб'єктами боротьби з тероризмом, під загальним керівництвом Головнокомандувача Збройних Сил України та безпосереднім керівництвом командувача ПС ЗС України.

У районі ведення воєнних (бойових) дій та на стиках районів завдання з

протиповітряної оборони виконуються силами і засобами ППО із складу угруповання Сил оборони під керівництвом Командувача об'єднаних сил ЗС України.

До складу чергових сил з охорони повітряного простору призначаються:

ПУ (КЦ) ПС ЗС України, ЦУО та КП ПвК, КП АА СВ ЗС України, КП брТА, збр, зрп, озрдн, ртбр, КП обр РіРТР ОсП з військовими частинами та підрозділами зв'язку, РТЗ, А та ІС, забезпечення та обслуговування, ПНА, КП обрАА (на час несення бойового чергування екіпажами вертольотів), КП груп зрдн (на час несення бойового чергування зрдн з їх складу), КРЦ ПС ЗС України.

Рішенням (окремим розпорядженням) Головнокомандувача Збройних Сил України до бойового чергування з охорони повітряного простору залучаються:

збртр, радіолокаційні підрозділи зрп, підрозділи ППО окремих механізованих (танкових, мотопіхотних, гірсько-штурмових) бригад, радіолокаційні підрозділи окремих радіотехнічних батальйонів ОК СВ ЗС України, окремих бригад ДШВ ЗС України та їх ПУ, КП ППО ОК СВ ЗС України;

кораблі (катери), озброєні зенітними вогневими засобами, КП, пост ППО МК ВМС ЗС України;

мобільні групи ВСП у ЗС України;

ПУ черговими силами арсеналів (центрів, баз, складів), підрозділи протидії технічним засобам розвідки, зенітні артилерійські підрозділи від арсеналів (центрів, баз, складів) ЗС України, перелік яких затверджується Головнокомандувачем Збройних Сил України;

зенітні ракетні (зенітні ракетно-артилерійські, зенітні артилерійські) підрозділи морської піхоти та артилерії Військово-Морських Сил та їх пункти управління (КП ППО, батареїні командирські пункти).

Візуальне спостереження за повітряною обстановкою з метою виявлення маловисотних повітряних об'єктів (ЛА) здійснюється постами візуального спостереження, розгорнутими в пунктах постійної дислокації, в районах виконання завдань військових частин (підрозділів) ЗС України та інших складових сил оборони.

1.8. Припинення протиправних дій повітряних суден, якщо вони використовуються з метою вчинення терористичного акту в повітряному просторі України, здійснюється черговими силами згідно з повітряним кодексом України, актами міжнародного повітряного права і міжнародних договорів та конвенцій, щодо застосування зброї у мирний час та Порядком взаємодії з припинення протиправних дій суден, які можуть використовуватися для вчинення терористичних актів у повітряному просторі України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2007 № 153 (далі – Порядок взаємодії).

Застосування зброї черговими силами по літальних апаратах порушниках порядку використання повітряного простору України є крайнім заходом і

здійснюється відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

1.9. Виконання завдань щодо охорони повітряного простору здійснюється на підставі Плану охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних та військових об'єктів (далі – План ОПП та ВДО), який розробляється Командуванням ПС ЗС України із залученням командувань СВ ЗС України, ВМС ЗС України, заінтересованих суб'єктів боротьби з тероризмом, під загальним керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України.

1.10. Значна непередбачуваність у діях порушників порядку використання повітряного простору і швидкоплинність зростання загроз, вимагають від командувача ПС ЗС України ретельного планування дій кожної складової системи охорони повітряного простору, дієвого контролю за виконанням наданих розпоряджень, організації взаємодії з іншими складовими сил оборони і Державним підприємством обслуговування повітряного руху.

1.11. Ефективне функціонування системи охорони повітряного простору забезпечується дотриманням таких вимог:

а) централізоване управління черговими силами під єдиним керівництвом командувача ПС ЗС України;

б) командувач ПС ЗС України несе повну відповідальність за функціонування системи охорони повітряного простору і має відповідні сили та засоби для забезпечення ефективного її функціонування;

в) командувач ПС ЗС України у мирний час та особливий період координує діяльність усіх користувачів повітряного простору України;

г) застосування (використання) зброї до порушників правил порядку використання повітряного простору у мирний час є крайнім заходом, який застосовується у випадку підтвердженої загрози використання літальних апаратів у повітряному просторі для вчинення терористичного акту (ураження ВДО та ВВО);

д) структура системи управління черговими силами з охорони повітряного простору має сприяти тісній координації усіх суб'єктів боротьби з тероризмом та забезпечувати швидке зосередження зусиль у необхідному районі (зоні) повітряного простору у визначений час;

е) технічні засоби системи управління черговими силами з охорони повітряного простору (комплекси засобів автоматизації і зв'язку) мають бути взаємосумісними з усіма системами управління чергових сил та засобів, стійкі до радіоелектронної протидії та кіберзагрозам;

ж) система охорони повітряного простору має забезпечувати швидке та ефективне розпізнавання порушень порядку використання повітряного простору і загроз з повітря для ВДО та ВВО, реагування на зміну загроз та забезпечувати цілодобове і безперервне виконання функцій, що вона виконує;

и) усі користувачі повітряного простору мають дотримуватись єдиних діючих правил і процедур використання повітряного простору України;

к) вимоги до порядку використання повітряного простору України мають бути доведені до усіх користувачів повітряного простору в Україні та відповідних міжнародних організацій (служб) управління повітряного руху.

2. РОЛЬ, ОБОВ'ЯЗКИ, ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ (КОМАНДУВАЧІВ, КОМАНДИРІВ) З ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ

2.1. Для послідовного і скоординованого виконання завдань щодо охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття важливих державних і військових об'єктів між Генеральним штабом Збройних Сил України, органами військового управління інших формувань здійснено розподіл повноважень, а саме:

а) Міністерство оборони України:

вносить до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо переліку важливих об'єктів держави, що підлягають прикриттю черговими силами з охорони повітряного простору;

організовує підготовку нормативних документів з організації, несення та забезпечення бойового чергування з охорони повітряного простору у ЗС України;

здійснює контроль за станом організації охорони повітряного простору у ЗС України;

визначає порядок розробки, розгляду та затвердження планів і документів з питань охорони повітряного простору оборони;

розглядає і затверджує пропозиції Генерального штабу Збройних Сил України щодо потреби в особовому складі, озброєнні та військовій техніці, матеріально-технічних засобах та фінансових ресурсах для виконання завдань охорони повітряного простору, планування відомчих заходів для підготовки ЗС України, інших складових сил оборони до виконання завдань охорони повітряного простору;

здійснює розгляд та затвердження документів Плану ОПП та ВДО, як складової частини Стратегічного плану (замислу) застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони;

б) Головнокомандувач Збройних Сил України:

здійснює загальне керівництво охороною повітряного у мирний час та в особливий період;

організовує стратегічне планування застосування ЗС України, інших складових сил оборони з відсічі збройної агресії;

організовує підготовку нормативних документів з організації, несення та забезпечення бойового чергування з охорони повітряного простору у ЗС України;

в) Генеральний штаб Збройних Сил України:

організовує розробку Порядку охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття ВДО та ВВО, як додаток до Стратегічного

замислу застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони з відсічі збройної агресії;

організовує планування охорони повітряного простору;

організовує розробку складових частин Стратегічного плану застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони з відсічі збройної агресії;

організовує розробку пропозицій щодо відомчих заходів для підготовки ЗС України, інших складових сил оборони до виконання завдань щодо охорони повітряного простору;

визначає завдання із охорони повітряного простору та доводить оперативні директиви Головнокомандувача (Генерального штабу) Збройних Сил України органам військового управління ЗС України, інших складових сил оборони;

розробляє основні оперативно-технічні вихідні дані для технічного прикриття об'єктів національної транспортної системи в особливий період та надає їх до Кабінету Міністрів України;

узагальнює пропозиції органів військового управління інших складових сил оборони, розробляє проект військово-адміністративного поділу території України, надає його до Міністерства оборони України;

розробляє оперативно-стратегічний розподіл території України та доводить його до органів військового управління інших складових сил оборони;

організовує затвердження документів Стратегічного плану застосування Збройних Сил України, інших складових сил оборони;

координує та контролює уточнення документів Плану охорони повітряного простору та протиповітряного прикриття ВДО та ВВО.

г) Командувач ПС ЗС України:

здійснює безпосереднє управління (С2) охороною повітряного простору у мирний час та особливий період;

здійснює підготовку нормативних документів з організації, несення та забезпечення бойового чергування з охорони повітряного простору у ЗС України;

здійснює планування охорони повітряного простору;

д) Командування ПС ЗС України:

визначає склад підпорядкованих сил і засобів, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору та надає його до Генерального штабу Збройних Сил України;

узагальнює орієнтовну потребу в особовому складі, озброєнні та військовій техніці, запасах матеріально-технічних засобів та фінансово-економічного ресурсу для виконання завдань охорони повітряного простору та надає їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

розробляє пропозиції щодо відомчих заходів для підготовки підпорядкованих сил і засобів, з питань охорони повітряного простору та надає їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

готує пропозиції щодо завдань підпорядкованих сил і засобів під час охорони повітряного простору та надає їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

розробляє пропозиції щодо військово-адміністративного поділу території

України та надає їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

вносить в установленому порядку зміни до відповідних планувальних документів з питань охорони повітряного простору;

визначає (уточнює) завдання сил і засобів, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору та доводить їх до підпорядкованих органів управління, військових частин (підрозділів);

здійснює організацію бойового чергування з охорони повітряного простору у відповідних органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, на арсеналах (центрах, базах, складах);

здійснює підготовку нормативних документів з організації, несення та забезпечення бойового чергування з охорони повітряного простору у ЗС України;

здійснює планування охорони повітряного простору;

здійснює (через ОК ПС ЗС України) управління черговими силами під час виконання поставлених завдань;

здійснює контроль за готовністю чергових сил;

е) ОВУ ЗС України, інших складових сил оборони:

визначають склад підпорядкованих сил і засобів, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору та погоджують його з Генеральним штабом та Командуванням ПС ЗС України;

розробляють орієнтовну потребу в особовому складі, озброєнні та військовій техніці, запасах матеріально-технічних засобів та фінансово-економічного ресурсу для виконання завдань щодо охорони повітряного простору та надають їх до Генерального штабу та Командування ПС ЗС України;

розробляють пропозиції щодо відомчих заходів для підготовки підпорядкованих сил і засобів, з питань охорони повітряного простору та надають їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

готують пропозиції щодо завдань підпорядкованих сил і засобів під час охорони повітряного простору та надають їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

розробляють пропозиції щодо військово-адміністративного поділу території України та надають їх до Генерального штабу Збройних Сил України;

вносять в установленому порядку зміни до відповідних планувальних документів з питань охорони повітряного простору;

визначають (уточнюють) завдання сил і засобів, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору, та доводять їх до підпорядкованих органів управління, військових частин (підрозділів);

здійснюють організацію бойового чергування з охорони повітряного простору у відповідних органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, на арсеналах (центрах, базах, складах);

ж) ПвК ПС ЗС України:

відповідають за виконання завдань бойового чергування з охорони повітряного простору в зонах їх відповідальності;

організують та здійснюють підготовку документів з організації,

здійснення та забезпечення охорони повітряного простору;

організують та здійснюють планування охорони повітряного простору в зонах відповідальності;

організують та здійснюють управління діями чергових сил під час виконання ними поставлених завдань;

організують та здійснюють контроль за готовністю чергових сил.

3. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРОТИПОВІТРЯНОГО ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ, МЕТОДИ І СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ

3.1. Планування охорони повітряного простору у мирний час та в особливий період здійснюється Командуванням ПС ЗС України під загальним керівництвом Головнокомандувача Збройних Сил України.

В особливий період планування охорони повітряного простору здійснюється Командуванням ПС ЗС України у загальній системі стратегічного планування застосування ЗС України на підставі директив Генерального штабу Збройних Сил України.

До участі у плануванні охорони повітряного простору, крім ОВУ ЗС України, залучаються визначені структурні підрозділи Міністерства оборони України, центральні органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких перебувають інші складові сил оборони, а також ті, що в межах своїх повноважень керуються відповідними нормативно-правовими актами України, що стосуються питань охорони повітряного простору.

3.2. У процесі планування мають бути враховані такі аспекти:

а) існуюча структура повітряного простору, нормативно-правові акти з питань управління повітряним рухом, наявні ресурси системи охорони повітряного простору, наявність взаємодії з суміжними національними (міжнародними) системами управління повітряним рухом та розташування всіх аеродромів (цивільних і військових), вертолітних майданчиків і ділянок місцевості, що придатні для використання повітряними суднами, у тому числі безпілотними літальними апаратами;

б) бойовий склад авіаційного угруповання противника та його дислокація;

в) розміщення ВДО та ВВО відповідно до встановленого переліку пріоритетних об'єктів, що охороняються;

г) обмежувальні фактори, такі як обмеження обладнання, радіоелектронна боротьба та вимоги до мережі консультацій (СЗ), які можуть мати негативний вплив на виконання запланованих заходів;

д) структура системи управління (С2), планування, цикли, процедури запиту, критерії ідентифікації повітряних об'єктів;

е) схеми, райони, маршрути польотів (повітряні траси) авіації у повітряному просторі України та поблизу її державного кордону (додаток А);

- ж) система ідентифікації повітряних об'єктів "свій-чужий";
- и) час і порядок використання повітряного простору усіма користувачами;
- к) можливості потенційних порушників правил використання повітряного простору і сил та засобів противника, особливо тих, що стосуються систем спостереження за повітряним простором, радіоелектронної боротьби, а також наявні дані розвідки щодо їх ймовірного порядку дій та тактики;
- л) порядок дій чергових сил у період обмеженої видимості, наприклад, за несприятливих погодних умов або вночі;
- м) порядок дій чергових сил та користувачів повітряного простору за форсмажорних (надзвичайних) обставин;
- н) заходи нарощування чергових сил з охорони повітряного простору;
- п) військові (цивільні) об'єкти, за допомогою яких можуть виконуватися заходи щодо охорони повітряного простору як під час підготовки, так і у ході ведення охорони повітряного простору;
- р) правові питання, що стосуються національного і міжнародного повітряного права і міжнародних договорів та конвенцій, наприклад, норм міжнародного права щодо застосування зброї у мирний час;
- с) вибір та використання систем відліку часу, координат, відстані.

3.3. Залежно від ступеня загрози з повітря для ВДО та ВВО, які підлягають прикриттю, система охорони повітряного простору може використовувати обмежені ресурси і виконувати завдання черговими силами. Залежно від ситуації мають бути розроблені варіанти нарощування сил і засобів до повного використання всіх наявних ресурси.

3.4. Для кожної військово-повітряної зони визначаються специфічні оперативні вимоги (політичні обмеження, національні норми сусідніх країн, військові сили сусідів та інші).

3.5. Особливості планування:

- а) планування охорони повітряного простору здійснюється робочою групою, склад якої затверджує Головнокомандувач Збройних Сил України за поданням командувача ПС ЗС України. До складу робочої групи включаються представники Командування ПС ЗС України, а також представники інших ОВУ (командувань видів, родів військ) ЗС України та інших складових сил оборони, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору. Ця група здійснює планування на всіх його етапах та узгодження заходів плану з всіма структурами, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору;
- б) заходи щодо охорони повітряного простору доводяться до всіх структур, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору у частині, що їх стосується;
- в) заходи щодо охорони повітряного простору повинні передбачати вплив радіоелектронного подавлення та можливість втрати зв'язку;
- г) правила використання повітряного простору у мирний час можуть

змінюватися залежно від зростання загрози з повітря, так можуть бути введені спеціальні обмеження для використання повітряного простору як над територією України, так і поблизу її державного кордону;

д) особлива увага має бути приділена плануванню дій на стиках із районом ведення воєнних (бойових) дій, на стиках військово-повітряних зон, у районах інтенсивного повітряного руху і зонах неконтрольованого використання повітряного простору;

е) відповідальність і право планувати порядок використання повітряного простору, визначати правила дій для всіх сил і засобів, що знаходяться у межах повітряного простору України поза районом ведення воєнних (бойових) дій надається командувачу ПС ЗС України;

ж) система спланованих заходів має надавати черговим силам свободу для виявлення і ураження ворожих (загрозливих) повітряних суден, мінімізуючи при цьому перешкоди для інших користувачів повітряного простору порівняно з допустимою небезпекою.

3.6 Методи і системи охорони повітряного простору у межах території України мають бути уніфікованими, разом з цим для різних повітряних районів можуть бути відмінності, обумовлені розмірами і положеннями району, кількістю об'єктів і засобами їх прикриття, різноманітністю загроз з повітря за їх складом та напрямками. У межах території України застосовуються підтверджувальні або процедурні методи охорони повітряного простору, або їх комбінація. Система охорони повітряного простору має бути гнучкою та спроможною своєчасно і адекватно реагувати на загрози з повітря. Командувач ПС ЗС України, базуючись на Плані охорони повітряного простору, має обрати доцільний метод ведення охорони повітряного простору.

3.7. Методи ідентифікації. Процедури ідентифікації літальних апаратів застосовуються відповідно до національних інструкцій з ідентифікації літальних апаратів та “Видання об'єднаних ЗС НАТО зі зв'язку – 60” (Allied Communications Publication-60). Методи ідентифікації літальних апаратів в межах зони охорони повітряного простору мають бути уніфікованими та єдиними для всіх користувачів повітряного простору України.

До методів ідентифікації належать: ідентифікація спільних (дружніх) повітряних об'єктів, ідентифікація невпізнаних (невідомих) повітряних об'єктів та процедурна ідентифікація:

а) повітряні об'єкти ідентифікуються як дружні або нейтральні, коли вони відповідають на запити, які, зазвичай, надсилаються радіоелектронними системами;

б) невпізнані (невідомі) повітряні об'єкти не відповідають на запити, тому потребують іншого методу ідентифікації. Сюди підходять процедури, які виявляють характерні ознаки випромінювання, руху (поведінки) літальних апаратів та надають процесу їх розпізнавання потрібних образів. При цьому використовуються датчики, здатні виявляти, тлумачити та співвідносити зображення, звуки або електромагнітні випромінювання та характерні

ідентифікаційні ознаки, об'єднувати їх комбінації;

в) процедурна ідентифікація літальних апаратів здійснюється на підставі аналізу особливостей польоту повітряного об'єкта (висоти, швидкості, маршруту) або інших переміщень. Тому для забезпечення своєчасної ідентифікації повітряного об'єкта необхідно завчасно скоординувати плани польотів дружніх/нейтральних (особливо цивільних) повітряних об'єктів.

4. ПОРЯДОК ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ІНШИХ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ЩОДО ОХОРОНИ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ ТА ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ

4.1. Взаємодія з питань охорони повітряного простору організовується Генеральним штабом Збройних Сил України. У процесі планування охорони повітряного простору Генеральним штабом Збройних Сил України визначається порядок здійснення взаємодії між всіма силами і засобами які залучаються до охорони повітряного простору. Порядок організації взаємодії доводиться до ОВУ ЗС України та інших складових сил оборони директивою з охорони повітряного простору. У директиві визначаються:

- а) завдання взаємодії, сили і засоби, які залучаються до взаємодії;
- б) на якому рівні і з ким організовується взаємодія;
- в) відповідальність за організацію і підтримання взаємодії.

4.2. Усі командувачі (командири), що залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору, зобов'язані виконувати вимоги директиви з охорони повітряного простору і забезпечувати неухильне виконання завдань черговими силами з охорони повітряного простору.

4.3. Взаємодія під час виконання завдань щодо охорони повітряного простору організовується і здійснюється на рівнях ЗС України і міжвідомчому рівні:

- а) між видами ЗС України і іншими відомствами – на рівні ОК ПС ЗС України і ПУ та ОВУ інших відомств, видів (окремих родів) ЗС України;
- б) між ОВУ оперативного рівня – на рівні пунктів управління (ЦУО, КЦ) ПвК ПС, ОК СВ і військових частин ЗС України та інших відомств;
- в) між військовими частинами – на рівні підрозділів у межах зон відповідальності.

4.4. Основна взаємодія організовується на інформаційному рівні автоматизованим і неавтоматизованим способом із використанням державних (військових і цивільних) і приватних інформаційних та телекомунікаційних ресурсів між ОВУ, командними центрами, пунктами управління чергових сил, які залучаються до виконання завдань щодо охорони повітряного простору. Інформаційна взаємодія полягає у постійному взаємному обміні інформацією про повітряну обстановку між вказаними взаємодіючими ОВУ чергових сил.

Головними завданнями інформаційної взаємодії є:

- а) підвищення достовірності інформації, що надається вищому керівництву України, Міністерству оборони України, ЗС України і ОВУ для прийняття рішення про порушення правил використання повітряного простору (або про їх відсутність);
- б) підвищення якості управлінських рішень на застосування чергових сил;
- в) зменшення ступеня загроз для ВДО та ВВО з повітря;
- г) підвищення ступеня безпеки застосування військової сили і зброї для припинення порушень використання повітряного простору;
- д) підвищення ефективності виконання завдань щодо охорони повітряного простору;
- е) економії ресурсів.

4.5. Особлива увага під час організації взаємодії приділяється організації (схеми) проходження інформації про повітряну обстановку з метою зменшення часу реакції кожного елемента чергових сил для своєчасного і достовірного виявлення і розпізнання порушників порядку використання повітряного простору та припинення їх дій.

4.6. Взаємодія між черговими силами з питань розвідки повітряного простору передбачає:

- а) встановлення і узгодження єдиних правил обміну інформацією про повітряну обстановку;
- б) встановлення єдиних правил розпізнавання повітряних суден (радіо і радіотехнічного, радіолокаційного і візуального);
- в) взаємний обмін інформацією про повітряну обстановку;
- г) прийом (передачу) інформації про повітряні цілі і свої літаки для їх безперервного супроводження;
- е) узгодження дій під час одночасного радіолокаційного супроводження локаційних цілей в зонах декількох військових формувань (відомств);
- ж) своєчасне доведення інформації про польоти своєї авіації і повідомлень про фактичні вильоти;
- и) взаємний обмін інформацією про стан і дії з'єднань (частин) у повітряному просторі;
- к) узгодження використання засобів радіолокації, радіо- і радіотехнічної розвідки, повітряної і візуальної розвідки;
- л) узгодження місць розгортання і режимів роботи радіоелектронних засобів для забезпечення електромагнітної сумісності.

4.7. Взаємодія між військовими формуваннями у прикордонних і приморських районах передбачає:

- а) обмін інформацією про повітряну, наземну і морську обстановку, про порушення повітряними суднами державного кордону України у повітряному

просторі;

б) використання інформації від кораблів радіолокаційного дозору, бойових кораблів у морі, берегових інформаційних постів;

в) узгодження зусиль і надання допомоги співробітникам Державної прикордонної служби України під час затримання порушників кордону України.

4.8. Взаємодія з питань застосування військової сили і зброї передбачає:

а) забезпечення безпеки польотів цивільної авіації;

б) забезпечення безпеки літальних апаратів (винищувачів і гелікоптерів), що виконують завдання із припинення порушень правил використання повітряного простору;

в) узгодження дій наземних вогневих підрозділів і військової авіації під час прикриття ВДО та ВВО.

4.9. Взаємодія з питань застосування зброї черговими силами по порушниках порядку використання повітряного простору здійснюється шляхом розмежування зон відповідальності і неухильного дотримання чинного законодавства щодо застосування зброї для виконання покладених завдань.

4.10. Об'єднання зусиль військової сили контролю за повітряним простором і служб управління повітряним рухом має передбачити процедури для координування, зв'язку та всебічної інтеграції усіх військових та цивільних об'єктів ДПУПР, що виконують обов'язки у межах повітряних районів контролю повітряного простору та поряд з ними. Така взаємодія вкрай необхідна для безпеки потоку повітряного транспорту, що підтримує спільні зусилля, вона створює необхідні передумови для координування та усунення конфліктів у діях військової та цивільної авіації.

Командувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-полковник

Сергій ДРОЗДОВ

ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ЗА ПОВІТРЯНИМ ПРОСТОРОМ

У цьому додатку в алфавітному порядку надається опис деяких засобів контролю за повітряним простором, що використовуються для охорони повітряного простору. До нього також включені відповідні структури цивільної складової в системі охорони повітряного простору.

Якщо засоби контролю повітряного простору, наведені у цьому додатку, не задовольняють оперативних вимог, цей документ не обмежує командувачів (командирів) у їх доповненні, за узгодженням з командувачем ПС ЗС України.

1. Засоби контролю за повітряним простором:

авіаційний пошук і рятування – комплекс заходів, спрямованих на виявлення повітряних суден, які зазнали або зазнають лиха, та надання своєчасної допомоги потерпілим внаслідок авіаційної події;

аеродром – визначена ділянка земної, водної поверхні, включаючи будь-які будівлі, споруди і обладнання, призначена повністю чи частково для вильоту, прибуття, стоянки та руху по такій поверхні повітряних суден;

аеродром державної авіації – аеродром, призначений для використання державними повітряними суднами;

аеродром спільного використання – аеродром, що використовується для польотів повітряних суден цивільної та державної авіації;

аеродром цивільної авіації (далі – цивільний аеродром) – аеродром, призначений для використання повітряними суднами цивільної авіації;

аеродромний рух – увесь рух у зоні маневрування аеродрому, а також польоти всіх повітряних суден, які входять в аеродромне коло польотів, виходять з нього або перебувають у його межах;

аеронавігаційне обслуговування – обслуговування, яке здійснюється провайдерами аеронавігаційного обслуговування на всіх етапах польоту повітряних суден, що включає організацію повітряного руху, зв'язок, навігацію, спостереження (радіотехнічне забезпечення), пошук і рятування, метеорологічне обслуговування та надання аеронавігаційної інформації;

буфер – частина повітряного простору навколо зон обмеження польотів, небезпечних зон, заборонених зон та зон тимчасово зарезервованого повітряного простору, яка призначена для забезпечення вимог щодо безпеки у разі одночасного провадження діяльності з використання повітряного простору у зазначених зонах та поза їх межами;

використання повітряного простору України – провадження діяльності, пов'язаної з польотами повітряних суден, з переміщенням (перебуванням) матеріальних об'єктів у повітряному просторі України, а також з вибуховими роботами, пусками ракет, усіма видами стрільб, у тому числі з метою здійснення впливу на гідрометеорологічні процеси в атмосфері, що

становлять загрозу безпеці польотів повітряних суден та інших літальних апаратів;

заборона використання повітряного простору України – обов’язкове для виконання рішення уповноваженого органу про заборону певним (окремим) користувачам провадити у визначеному районі діяльність, пов’язану з використанням повітряного простору України;

заборонена зона – частина ПП встановлених розмірів над територією або територіальними водами України, у межах якої (яких) польоти повітряних суден заборонені;

загальний повітряний рух – польоти повітряних суден, що виконуються відповідно до стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (далі - ІКАО).

засоби зв’язку, навігації та спостереження (радіотехнічного забезпечення) – радіоелектронні і технічні засоби (засоби електрозв’язку, радіонавігації та радіолокації, автоматизовані системи та їх робочі місця, апаратура відображення, антено-фідерні пристрої, лінії управління електрозв’язком, автономні джерела електроживлення, електроустановки та електрообладнання), призначені для забезпечення польотів повітряних суден, виконання функцій з обслуговування повітряного руху та забезпечення виробничої діяльності підприємств цивільної авіації;

заявка на використання ПП – заявка, що подається користувачем ПП відповідному органу ОЦВС ОПР для отримання дозволу на використання ПП у формі, що визначається Державіаслужбою разом з Міністерством оборони України;

зона з особливим режимом використання ПП – частина ПП, що межує із забороненою зоною, та/або повітряний простір над смугою земної поверхні завширшки 25 кілометрів углиб території України, яка проходить уздовж державного сухопутного кордону та/або берегової смуги прикордонних озер та інших водойм, прилеглих до державного кордону, а також над смугою завширшки 22,2 кілометра (12 морських миль), яка проходить по береговій лінії Чорного та Азовського морів углиб цих морів;

зона обмеження польотів – частина ПП встановлених розмірів над територією або територіальними водами України, в межах якої (яких) польоти повітряних суден обмежуються відповідно до визначених умов;

зона, що перетинає державний кордон – обмежений або тимчасово зарезервований повітряний простір, установлений над державними кордонами для специфічних операційних потреб;

інформація про безпеку польотів – інформація, що міститься у системах збору та обробки даних про безпеку польотів, створених виключно з метою підвищення рівня безпеки польотів, та підлягає захисту;

контроль за дотриманням порядку та правил використання ПП – процеси моніторингу та аналізу, що здійснюються органами ОЦВС та органами управління ПС ЗС України, органами організації повітряного руху (ОПР)/управління повітряним рухом (УПР) із метою виявлення та запобігання порушень ВПП.

координація під час обслуговування (управління) повітряного руху – процес взаємодії між органами диспетчерського обслуговування повітряного

руху (управління повітряним рухом) або між диспетчерами зазначених органів щодо обміну необхідною плановою, радіолокаційною та диспетчерською Інформацією з метою узгодження дій під час забезпечення контрольованих польотів;

маршрут обслуговування повітряного руху – визначений маршрут, призначений для спрямування потоку руху з метою забезпечення ОПР. Зазначене поняття використовується для повітряної траси, консультаційного маршруту, контрольованого чи неконтрольованого маршруту, умовного маршруту, маршруту прибуття або вильоту;

небезпечна зона – частина ПП визначеного розміру, у межах якого може провадитися діяльність, що є небезпечною для польотів повітряних суден у визначені періоди;

обмеження використання ПП України – особливий порядок використання ПП, що визначається комплексом заходів, спрямованих на забезпечення польотів та провадження іншої діяльності у повітряному просторі України;

план місії – документ, який має формат, встановлений Консультативною комісією з відкритого неба, що надається стороною, яка спостерігає, в якому вказані маршрут, профіль, порядок виконання і забезпечення, необхідні для проведення спостережного польоту, який підлягає узгодженню зі стороною, яка спостерігається, і стане основою для опрацювання плану польоту;

планування та координація використання ПП – розроблення і погодження порядку та умов використання ПП, що здійснюється органами об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України з відповідними органами обслуговування повітряного руху та управління повітряним рухом, державними органами, підприємствами, установами, організаціями в інтересах користувачів ПП України;

повітряна лінія – маршрут польотів між погодженими пунктами для здійснення повітряних перевезень;

повітряний простір обслуговування повітряного руху – частина ПП з літерним позначенням, у межах якого виконуються певні види польотів з установленням для цих польотів відповідних видів обслуговування повітряного руху і правил польотів;

повітряний простір спрощеної координації – частина ПП, у межах якого дозволяється виконання польотів загального повітряного руху поза маршрутами обслуговування повітряного руху без необхідності здійснення органом обслуговування повітряного руху координації виконання таких польотів з відомчими органами управління повітряним рухом та користувачами ПП, діяльність яких може становити загрозу безпеці загального повітряного руху;

політ в режимі радіомовчання – політ, під час виконання якого екіпаж не встановлює радіозв'язок з органами управління повітряним рухом, не здійснює передбачені нормативними документами доповіді, але здатний приймати та реагувати на інформацію, передану за допомогою радіотелефонного зв'язку органами управління повітряним рухом;

район польотної інформації – частина ПП, у межах якого забезпечується польотно-інформаційне обслуговування та аварійне обслуговування

(сповіщення);

регулювання використання ПП – установлення державними уповноваженими органами порядку, правил і процедур організації та ВПП, а також визначення органами ОЦВС умов та порядку ВПП одночасно двома або більше користувачами;

резервування ПП – установлення тимчасово зарезервованого ПП для виключного або специфічного використання певними користувачами;

спеціально виділений маршрут обслуговування повітряного руху для перетинання державного кордону – обмежена за висотою і шириною частина ПП, призначена для перетинання державного кордону повітряними суднами;

спеціально встановлені зони та маршрути – постійні або тимчасові зони та маршрути польотів повітряних суден, які встановлюються для забезпечення специфічних операційних потреб;

структура ПП – складові ПП, призначені для гарантування безпечної та ефективної експлуатації повітряних суден під час виконання польотів і провадження іншої діяльності з використання ПП;

тимчасово відокремлена зона – визначений об'єм ПП, що зазвичай перебуває під юрисдикцією одного авіаційного повноважного органу, тимчасово відокремлений за спільною угодою для виключного використання іншим авіаційним повноважним органом, через який не дозволяється транзит інших повітряних суден;

тимчасово зарезервована зона – визначений об'єм ПП, що, зазвичай, перебуває під юрисдикцією одного авіаційного повноважного органу, тимчасово зарезервованій за спільною угодою для специфічного використання іншим авіаційним повноважним органом, через який може дозволятися транзит повітряних суден за відповідним дозволом;

тимчасово зарезервований повітряний простір – частина ПП, в межах якого у визначений час може провадитися діяльність, що становить загрозу для виконання польотів авіації або для ВПП в інших цілях;

умовний маршрут – маршрут обслуговування повітряного руху або його частина, який може плануватися та використовуватися відповідно до спеціально визначених умов;

цивільно-військова координація обслуговування повітряного руху – координація діяльності цивільних та військових органів, уповноважених приймати рішення та узгоджувати дії щодо організації використання ПП.

2. Технічні засоби контролю повітряного простору

2.1. Завдання технічних засобів контролю ПП

Технічні засоби контролю ПП повинні забезпечувати вирішення таких завдань:

а) виявлення всіх учасників повітряного руху у визначених зонах, районах, на заданих рубежах та створення єдиної картини повітряної обстановки;

б) контроль за дотриманням правил використання ПП України, своєчасне виявлення порушників встановлених правил;

- в) своєчасне виявлення засобів повітряного нападу;
- г) оповіщення органів військового та державного управління про виявлення засобів повітряного нападу та порушників правил використання ПП України;
- д) забезпечення чергових сил і засобів протиповітряної оборони інформацією про засоби повітряного нападу та порушників правил використання ПП України.

2.2. Види і класи технічних засобів контролю повітряного простору

Для вирішення завдань контролю ПП можуть застосовуватись такі види технічних засобів:

- а) радіолокаційні засоби:
 - 1) дво- та трикоординатні оглядові радіолокатори;
 - 2) радіолокаційні висотоміри;
 - 3) наземні радіолокаційні запитувачі (НРЗ) та вторинні радіолокатори (ВРЛ) системи державного радіолокаційного впізнання України та системи радіолокаційного впізнання НАТО;
- б) засоби радіо- і радіотехнічної розвідки;
- в) засоби радіозв'язку;
- г) засоби збору та обробки інформації;
- д) оптичні засоби (у тому числі інфрачервоні).

2.3. Функції технічних засобів контролю ПП

2.3.1. Радіолокаційні засоби повинні виконувати такі функції:

- а) виявлення повітряних об'єктів в усьому діапазоні їх висот та швидкостей польоту в безперешкодовій обстановці та в умовах впливу навмисних і ненавмисних активних і пасивних радіоперешкод;
- б) радіолокаційне впізнання виявлених об'єктів;
- в) визначення координат (площинні або азимут-дальність, висота) та параметрів руху (курс, швидкість) виявлених об'єктів.

2.3.2. Засоби радіо- і радіотехнічної розвідки повинні виконувати такі функції:

- а) виявлення, впізнання та розпізнання повітряних об'єктів та сил і засобів управління повітряними об'єктами;
- б) виявлення підготовки до виконання завдань та зльоту, встановлення напрямку та характеру дій бойової, розвідувальної авіації, авіаційних засобів зв'язку і управління.

2.3.3. Засоби радіозв'язку повинні забезпечувати:

- а) упізнання повітряних об'єктів шляхом установлення з ними зв'язку та обміном встановленими повідомленнями;
- б) запит та одержання повідомлень від повітряних об'єктів про характер і

параметри руху, наміри, втрату орієнтування, виникнення аварійних ситуацій на борту, даних візуального або технічного спостереження надзвичайних ситуацій та небезпечних дій інших учасників повітряного руху;

в) попередження про порушення та потенційне порушення порядку використання ПП України;

г) надання допомоги у відновленні орієнтування, виводу на маршрут польоту або аеродром посадки.

2.3.4. Засоби збору та обробки інформації повинні виконувати такі функції:

а) збирання радіолокаційної та планової інформації;

б) збирання доповідей, повідомлень про дії авіації та зміни планової інформації;

в) ототожнення інформації різних джерел, формування загальної картини повітряної обстановки;

г) виявлення загрозливих та потенційно загрозливих ситуацій у повітрі;

д) обмін інформацією із взаємодіючими військовими та цивільними органами;

е) оповіщення військових та державних органів управління про виникнення надзвичайних ситуацій у повітрі та виявлення засобів повітряного нападу.

Командувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-полковник

Сергій ДРОЗДОВ

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
КИЇВ

11.01.2017 10:00:00
11.01.2017 10:00:00

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. “Повітряний кодекс України”, (із змінами).
2. Закон України “Про Збройні Сили України” (зі змінами).
3. Закон України “Про правовий режим воєнного стану” (зі змінами).
4. Закон України “Про оборону України” (зі змінами).
5. Указ Президента України від 24.09.2015 №555 “Воєнна доктрина України”
6. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 124/дск “Тимчасова доктрина застосування сил оборони держави”

Згідно з оригіналом

